

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

Олег Баклан,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного та
приватного права*

*Київського університету
імені Бориса Грінченка*

ORCID: 0000-0002-1878-1349

<https://doi.org/10.37374/2019-35-03>

УДК 342.9

Про державне сприяння залученню інвестицій у сферу підприємництва: окремі питання

Державне сприяння залученню інвестицій у сферу економіки та її матеріальної основи – сфери підприємництва є одним з найбільш дієвих засобів правового регулювання підприємництва та оздоровлення економіки країни, які стають на шлях позитивних змін. Уявити сферу ефективного підприємництва сучасної країни без інвестицій практично неможливо, як мабуть, побудувати в масштабах країни сучасне підприємництво шляхом організації лише натурального (внутрішнього) господарства. Навіть такі високорозвинені держави, як США, Велика Британія, Японія, ФРН, Франція та інші, широко користуються іноземними інвестиціями для економічного розвитку [1, с. 297].

Як раніше, так і нині, багато публікацій присвячуються проблематиці щодо залучення інвестицій у сферу економіки та підприємництва. Так, різні аспекти цієї проблеми в системі державного регулювання економіки

розглядали у певні часи такі авторитетні вчені як Дж. М. Кейнс, А. Маршалл, Е. Прескотт, П. Семюелсон, Л. Якокка та ін. Питання ефективності залучення інвестицій були у пріоритеті в роботах таких відомих вітчизняних вчених юристів та економістів як Л. К. Воронова, Т. І. Єфименко, О. А. Журавський, Т. О. Коломоєць, О. П. Рябченко, Р. Б. Шишка та деяких інших. Окремі аспекти залучення інвестицій викладені в роботах таких вітчизняних дослідників, як Т. Ю. Александрюк, А. І. Берлач, Ю. П. Битяк, С. С. Білуга, Т. О. Дулік, М. В. Жернаков, Д. В. Кравцов, В. І. Курило, В. Б. Марченко, В. Ю. Полатай, В. М. Стойка та ін.

Тому метою даної статті є подальша розробка питань щодо окремих напрямів підвищення ефективності залучення інвестицій в економіку нашої країни.

Нині показник індексу інвестиційної привабливості України, який

двічі на рік вимірює Європейська бізнес асоціація, знизився до рівня 2016 року і становив 2,85 балів із п'яти можливих, опинившись у негативній площині [2].

Ефективна перебудова у сфері підприємництва, як матеріальної основи економіки, справді якісне реформування національного виробництва у всіх галузях суспільного життя, неможливі без потужного інвестування у всіх формах та способах. Чим швидше відбувається процес інвестування, тим більша вірогідність становлення конкурентноздатного вітчизняного підприємництва (економіки в цілому).

Нині підприємництво (економіка у цілому тощо) нашої країни потребує різних видів інвестицій, за які Україні потрібно постійно боротися з іншими країнами, що також намагаються залучити капіталовкладення у власну економіку для розвитку підприємства. Тому законодавчі органи та органи публічного управління для залучення інвесторів повинні створювати стабільні інвестиційно-сприятливі умови. Особливо це стосується гарантій, які б давали інвесторам можливість реального захисту наданих їм вітчизняним законодавством прав, свобод та інтересів у підприємницькій діяльності.

Особливістю державного регулювання та сприяння залученню інвестицій у сферу підприємництва є те, що цей різновид державного впливу на певне коло суспільних відносин здійснюється як за допомогою національного законодавства, так і завдяки застосуванню та дотриманню міжнародного законодавства: двосторонніх договорів про сприяння і взаємний захист інвестицій та багатосторонніх договорів, пов'язаних із діяльністю міжнародних інституцій, таких як Вашингтонська конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18 травня 1965 р. і Сеульська конвенція про заснування Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій 1985 р.

Дефініцію «інвестиційна діяльність» вчені-юристи традиційно розглядають як у широкому, так і у вузькому розумінні, а саме: у широкому аспекті інвестиційна діяльність – це діяльність, пов'язана зі вкладенням коштів у об'єкти інвестування з метою отримання прибутку (економічного ефекту), у вузькому сенсі – це процес трансформування інвестиційних ресурсів у вкладення в інвестиційну діяльність (тобто сама інвестиційна діяльність чи інвестування). Інвестиційна діяльність є змістом першої стадії «інвестиційні ресурси – вкладені кошти»; друга стадія «вкладення коштів – результат інвестування» характеризує взаємозв'язок витрат і досягнутого ефекту [3, с. 37].

Суть природи інвестицій, з традиційних позицій економічної теорії [4, с. 8], полягає в упорядкуванні відповідно до чинного законодавства з метою оптимізації відносин, що виникають між суб'єктами інвестиційного процесу з приводу формування та використання інвестиційних ресурсів, аби відтворити, реорганізувати або удосконалити підприємництво (виробництво, надання послуг та ін.).

Інвестиції, з позицій теорії права [5, с. 52], – це майнові та речові права, які передаються одним власником іншому для організації і підтримки або вдосконалення виробництва, у багатьох випадках для отримання прибутку, що регулюються державою та мають цивільно-правовий і фінансово-правовий (бюджетні призначення) характер.

Дослідження та аналіз змісту інвестиційної діяльності при виокремленні економічної суті та її адекватного правового відображення, на слушну думку Д. В. Кравцова [6], дає можливість визначити, що інвестиційна діяльність – це комплексний інститут, який врегульовано нормами фінансового, адміністративного й цивільного права [6, с. 162-163]. Цей перелік варто було б доповнити галузями господарського, митного та інших галузей права.

Напроти В. Ю. Полатай визначає, що з самого початку інвестиційна

діяльність підлягає лише господарсько-правовому регулюванню [7, с. 146], – з цим твердженням погодиться достатньо важко.

Враховуючи, що інвестиції є ключовим елементом інвестиційної діяльності, Д. В. Кравцов пропонує визначення поняття інвестицій «як фінансових ресурсів і матеріальних цінностей, спрямованих на забезпечення інвестиційної діяльності з метою створення необхідних активів для задоволення потреб держави і отримання у майбутньому прибутку від виробництва продукції з об'єктів, що інвестуються, і розширення бази оподатковування» [6, с. 161-162]. Це в цілому позитивне визначення явно потребує уточнення, а саме – щодо задоволення потреб не тільки держави, а й усього населення України.

Вдало використовуючи метод синтезу економічних та правових ознак, які характеризують інвестиції в єдності та взаємозв'язку, більш змістовно визначає інвестиції В. Ю. Полатай. На його думку, інвестиціями є майно, майнові права та інші цінності, в тому числі інтелектуальні, що мають господарську цінність, належать особі на праві власності або іншому праві, які вкладаються у незаборонений законом об'єкт господарської діяльності з метою отримання прибутку, соціального ефекту або іншого позитивного результату [7, с. 14]. І в цьому загалом позитивному визначенні напрошується уточнення, а саме: – інвестиції можуть мати не лише господарську цінність, тому слово «господарську» досліднику можна було б виключити або зробити акцент: «як правило, господарську цінність».

Результатом інвестиційної діяльності є не просте одержання доходів від «здійснення інвестицій», а формування джерел коштів (інвестицій), які забезпечують інвестиційну діяльність, і одержання економічного ефекту в результаті здійснення роботи щодо удосконалення технологій та їхнього удосконалення, виробництва, розвитку матеріальної бази і відкриття нових робочих місць, створених за раху-

нок інвестицій у процесі здійснення інвестиційної діяльності. Це свідчить про те, що врегульована державою діяльність спрямована до залучення фінансових і матеріальних джерел як інвестицій [8, с. 163].

Необхідно зазначити, що чинне законодавство України не визначає поняття «захист прав суб'єктів інвестиційної діяльності», а визначає поняття «захист інвестицій» [9], що не може бути тотожними поняттями. Тому на підставі аналізу наукових визначень дефініції «захист прав», а також чинного законодавства В. М. Стойка правильно констатує, що законодавчо необхідно визначити, що розуміється під захистом прав суб'єктів інвестиційної діяльності. А саме: «під захистом прав суб'єктів інвестиційної діяльності розуміється сукупність способів, установлених законодавством, метою яких є відновлення порушених або прав суб'єктів інвестиційної діяльності, що оскаржуються, та застосування санкцій щодо порушників охоронюваних законом прав та інтересів» [10, с. 152].

Не ставлячи за мету здійснити глибокий аналіз понять «інвестиції» та «інвестиційна діяльність», спробуємо на основі опрацьованого матеріалу наукових досліджень визначити окремі дієві засоби та заходи щодо державного сприяння залученню інвестицій у сферу вітчизняного підприємництва.

При цьому зауважимо, що Європейська Бізнес Асоціація проводить дослідження «Індекс інвестиційної привабливості України» з 2008 року. За всю історію вимірювання Індекс жодного разу не сягнув позитивної зони – вище 4 балів. Нині експерти зазначають, що 2019 рік приніс багато викликів для бізнесу в Україні. Підприємці скаржаться на політичну та економічну турбулентність, вимушеність працювати в умовах непередбачуваності. Але справедливим та позитивним виглядає те, що Європейська Бізнес Асоціація аналізуючи настрої бізнесу щодо інвестиційного клімату відмічає, що почавши вимірювати й

індекс «Барометр щастя», який у 2019 році становив 2,61 за п'ятибальною шкалою – тобто всього на 0,14 балу більше, ніж у 2018 році [2].

У цьому контексті відмітимо, що основним регулятором та важелем фіскальної політики держави є зміна структури податків і, насамперед, зміна податкових ставок згідно з метою уряду [11].

Враховуючи суспільну важливість засобів та заходів фіскальної політики та особливу чутливість до них населення країни та іноземних інвесторів, прерогатива щодо здійснення фіскальної політики належить виключно законодавчій владі, оскільки якраз вона має відповідні права та обов'язки контролювати рівень оподаткування та витрати коштів з державного бюджету.

У вітчизняній науковій літературі часто використовується кілька словосполучень (майже тотожних понять), а саме таких як: бюджетно-податкова політика, податково-бюджетна політика, фіскальна політика та ін. У перекладі з англійської мови «fiscal» - фіскальний, фінансовий, фінансовий інспектор. Як відмічено вище дослідники окреслених питань, які аналізують механізм здійснення фіскальної політики, найчастіше, зосереджуються не на політиці в цілому, а на окремих її засобах та заходах. В результаті різногалузевих досліджень зміст фіскальної політики ототожнюється з результатами розробки проблематики щодо організації бюджетного процесу, реорганізації та розбудови податкових органів, механізмів встановлення та збирання податків, видів та структури витрат бюджету, обчислення податкового навантаження для різних галузей народного господарства, підприємств, верств населення тощо. При цьому засоби та заходи з регулювання в сфері фінансово-бюджетній системі та оподаткування практично ототожнюються з фіскальною політикою.

Загалом можна констатувати, що суттєвої різниці між теоретичним уявленням щодо сутності фіскальної політики зарубіжних та вітчизняних

науковців немає, оскільки у дослідженні цього питання присутній цілеспрямований функціональний характер фіскальної політики та оціночний момент, який внутрішньо їй притаманний та властивий сучасній правовій державі, без якого не можна говорити про рівень розвитку об'єкта, що аналізується дослідниками цієї проблематики. Тобто в даному аспекті акцентується увага не тільки на змісті фіскальної політики та засобах її реалізації, але й визначається їх цільова спрямованість. Іншими словами, це ті дії уряду, що спрямовані на формування оптимального обсягу та структури державних доходів та видатків для забезпечення належного рівня зайнятості, обмеження та запобігання інфляції та інших негативних економічних явищ. При цьому пріоритетні напрями фіскальної політики визначаються конкретною поставленою основною метою (наприклад, забезпечення поступального економічного зростання, збалансованості бюджету, боротьба з інфляцією тощо), реалізація якої забезпечується урядом держави шляхом регулювання сукупного попиту та реального ВВП за допомогою державних видатків та оподаткування. Отже, фіскальна політика як засіб фінансового регулювання економіки здійснюється за допомогою могутніх важелів – податків та державних видатків, тобто шляхом їх зміни і забезпечується вплив на макроекономічні процеси – стимулювання економічного зростання [12, с. 108].

Сучасні дослідження щодо підвищення ефективності фіскальної функції у вітчизняній та зарубіжній літературі можна звести до чотирьох основних напрямів. Перший напрям полягає у запровадженні короткострокових засобів та заходів, які спроможні відносно максимально швидко удосконалити «підправити» фіскальну політику в країні (такі інструменти, насамперед, пов'язані з, так званими, «автоматичними стабілізаторами»).

До застосування будь-якого інструмента фіскальної функції слід

якомога точніше проаналізувати поточний стан фінансової системи у державі. Відповідно дуже важливо отримати достовірні дані про поточну макроекономічну ситуацію в країні. У даному випадку фіскальна функція полягає, наприклад, у:

- максимальної детінізації економіки;

- запровадженні політики визначення пріоритетних цілей, науково обґрунтованих підходів досягнення цих цілей, створення наукомістких підприємств та галузей економіки, які повинні дати помітний ефект вже в перші роки економічних реформ;

- запровадженні та відновленні спеціальних економічних зон, територій пріоритетного розвитку та технопарків на умовах такого оподаткування, яке заохочує притік капіталу до галузей чи регіонів із більш сприятливим податковим режимом;

- розробці науково-обґрунтованої системи податкових пільг та надання традиційних пільг добросовісним підприємствам;

- максимально можливому перерозподілі матеріальних та фінансових ресурсів в бік стабілізації коливань у ході найбільш розповсюджених бізнес-циклів;

- та інші загальноприйняті заходи [13; 14].

Стабілізаційний ефект може бути досягнутий декількома основними способами. По-перше, подальшим застосуванням заходів дискреційної фіскальної політики. У цьому випадку багато авторів [15, с. 74-84] застерігають, що слід бути уважними при використанні заходів дискреційної політики для стимулювання економічної активності, так як буває важко визначити необхідний час реакції економіки на інструменти, що застосовуються через наявність тимчасових так званих – лагів (часових запізнь). По-друге, для стабілізації можна використовувати непряме регулювання. В цьому випадку уряд безпосередньо не змінює ні величину витрат, ні їх склад. Державні витрати залишаються фіксованими незалежно від стадії циклу, у цьому

випадку вони мають непряму стабілізуючу функцію. І по-третє, при виборі прийнятних заходів урядовці в останні роки часто схиляються саме до пріоритету «автоматичних стабілізаторів» [15, с. 74-84], оскільки вони застосовуються без спеціального втручання держави і саме тоді, коли в цьому виникає негайна потреба.

Другий напрям підвищення ефективності фіскальної функції передбачає запровадження середньо- та довгострокових ефектів від фіскальної функції. При цьому напрямами удосконалення фіскальної політики, наприклад, можуть бути:

- стабілізація податкового та митного законодавства;

- розробка та удосконалення форми міжбюджетних відносин на основі більш чіткого розмежування витратних та податкових повноважень між державним та місцевими бюджетами;

- розробка та запровадження сталих економічних критеріїв для виділення пріоритетних бюджетних інвестицій;

- скорочення державних витрат та створення ефективної системи управління державним боргом;

- реформа структури витрат на розвиток таких галузей суспільного життя як освіта та наука (переважно прикладна), які вже в майбутньому зможуть помітно удосконалити фіскальну політику в країні;

- оптимізація (з можливим скороченням) переліку державних цільових програм;

- та інші загальноприйняті ефективні напрями [14, с. 25-34; 16, с. 48-55].

Здійснення фіскальної функції на середньо- та довгостроковій основі передбачає: попереднє оголошення про засоби та заходи, що можуть бути запровадженні у перспективі та в різних ситуаціях для різноманітних суб'єктів підприємництва. Під певною свободою економічної політики розуміється дискреційна політика, що дозволяє оцінювати характер проблем в кожному конкретному випадку та

обрати найбільш підходящі для даного моменту заходи. Традиційними аргументами для обґрунтування прийняття правил фіскальної політики є: макроекономічне зростання; стабільність фіскальної політики; співвідношення з кредитно-грошовою та соціально-економічною політикою; подолання несприятливих деяких наслідків ринкових перетворень та ін.

Запровадження середньо- та довгострокових ефектів внаслідок реалізації фіскальної функції потребує обрання та додержання правил фіскальної політики з урахуванням двох моделей регулювання:

- 1) з пріоритетом конкурентного ринку на основі приватної власності;
- 2) з помітною регулюючою роллю держави.

Узагальнюючи все вищезазначене варто зробити наступні висновки. Базою та дійсним початком для державного забезпечення реалізації стратегічних планів трансформації економіки (вітчизняного підприємництва перш за все), може і має стати: державне сприяння залученню інвестицій у сферу підприємництва, яке, зокрема, передбачає державне регулювання підприємництва шляхом стратегічного планування, насамперед, шляхом аналізу та оптимізації правил фіскальної політики у сфері підприємництва.

Це підтверджує і відомий американський підприємець Л. Якокка [17, с. 361], який, зокрема, обґрунтовує необхідність макроекономічного планування наступним чином: «державне планування зовсім не означає соціалізм. Воно означає лише наявність продуманої стратегії та сформульованих цілей. Воно означає узгодження всіх аспектів економічної політики, а не переслідування вузькогрупових інтересів. У нас прогресу не буде, якщо ми не відмовимось від безумної ідеї, ніби будь-яке планування в масштабах країни є наступом на капіталістичну систему». Цей (або інший, але обґрунтований та послідовний) підхід до здійснення державної політики у сфері підприємництва був би корисним для вітчизняних державних органів та їхніх посадових осіб, які здійснюють державне регулювання підприємництва.

Наостанок також ще раз варто наголосити, що державне регулювання підприємництва на різних історичних етапах було б суттєво ефективнішим, якщо б базувалося на засадах економічної доцільності та наукової обґрунтованості. Тому доцільно запропонувати функціонально-структурні принципи господарської діяльності та підприємництва, такі як: принцип економічної доцільності та принцип наукової обґрунтованості.

Список використаних джерел

1. *Державне управління в Україні* : навч. посіб. / В. Б. Авер'янов та ін. ; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. К. : Юрінком Інтер, 1999. 431 с.
2. *Показник індексу інвестпривабливості України знизився до рівня 2016 року – опитування*. URL: https://zik.ua/news/2019/07/02/pokaznyk_indeksu_investpryvablyvosti_ukrainy_znyzivsya_do_rivnya_2016_roku__1600165.
3. *Алексеев С. С.* Право: азбука-теория-философия: опыт комплексного исследования. М., 1999. 712 с.
4. *Инвестиции* / [Г. П. Подшиваленко, Н. И. Лахматкина, М. В. Макарова и др.]. М., 2004. 176 с.
5. *Шишка Р. Б.* Инвестиционное право Украины. Х., 2000. 176 с.
6. *Кравцов Д. О.* Фінансово-правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. О., 2005. 190 с.
7. *Полатай В. Ю.* Правове регулювання інвестиційної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.04. Х., 2000. 21 с.

8. *Полатай В. Ю.* Правове регулювання інвестиційної діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Х., 2000. 173 с.
9. *Про режим іноземного інвестування* : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР : за станом на 25.06.2016 р. Законодавство України : офіційний веб-сайт. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>
10. *Стойка В. М.* Защита прав субъектов инвестиционной деятельности : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Д., 2003. 176 с.
11. *Комарницький І. Ф.* Економічна теорія. Чернівці. 2006. 334 с.
12. *Дулік Т. О., Александрюк Т. Ю.* Вектори розвитку сучасної фіскальної політики України. *Міжнародний научний журнал*. 2016. № 2. С. 107-115.
13. *Баклан О. В.* Закордонний досвід державного регулювання економіки та підприємництва деяких країн Європейського Союзу. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. 2010. № 3. С. 126-132.
14. *Луїна І. О., Баліцька В. В., Короткевич О. В., Фролова Н. Б.* Шляхи мінімізації впливу фінансової кризи на бюджет України. *Фінанси України*. 2008. № 12. С. 25-34.
15. *Феоктистова Т. В.* Теория конвергенции налоговых функций. *Налоговые системы. Методология развития: монография для магистрантов, обучающихся по программам «Налоги и налогообложение», «Финансы и кредит»* / И. А. Майбуrow и др.; под ред. И. А. Майбуrow, Ю. Б. Иванова. М.: Юнити-Дана, 2012. С. 74-84.
16. *Kopits G., Symansky S.* Fiscal Policy Rules.1 *IMF Occasional Paper*. 1998. Vol. 162. P. 48-55.
17. *Якокка Ли.* Карьера менеджера (Деловой бестселер). Минск : Парадокс, 1996. 430 с.

Баклан О. В. Про державне сприяння залученню інвестицій у сферу підприємництва: окремі питання

Стаття присвячена аналізу процесів щодо державного сприяння залученню інвестицій у сферу економіки та її матеріальної основи - сфери підприємництва як одного з найбільш дієвих засобів правового регулювання підприємництва та оздоровлення економіки. Надано авторський погляд з окресленої проблематики.

Ключові слова: державне регулювання; державне сприяння; сфера економіки; сфера підприємництва; фіскальна політика.

Баклан О. В. О государственном содействии привлечению инвестиций в сферу предпринимательства: отдельные вопросы

Статья посвящена анализу процессов государственного содействия привлечению инвестиций в сферу экономики и ее материальной основы - сферы предпринимательства как одного из наиболее действенных средств правового регулирования предпринимательства и оздоровления экономики. Предоставлено авторский взгляд по обозначенной проблематике.

Ключевые слова: государственное регулирование; государственное содействие; сфера экономики; сфера предпринимательства; фискальная политика.

Baklan O. On state assistance in attracting investment in the field of entrepreneurship: selected issues

The article is devoted to the analysis of processes of state assistance in attracting investment in the economy and its material basis - the sphere of entrepreneurship as one

of the most effective means of legal regulation of entrepreneurship and economic recovery. Provided an author's view on the identified issues.

State promotion of attracting investment in the economic sphere and its material base - the sphere of entrepreneurship is one of the most effective means of legal regulation of entrepreneurship and recovery of the economies of countries that are on the path of positive change. It is practically impossible to imagine the sphere of effective entrepreneurship of a modern country without investments, as, apparently, it is possible to build modern entrepreneurship on a country-wide scale by organizing only natural (domestic) economy. Even such highly developed countries as the United States, the United Kingdom, Japan, Germany, France and others, are widely used in foreign investment for economic development.

Currently, the European Investment Association's twice-a-year index of investment attractiveness of Ukraine has fallen to the level of 2016 and reached 2.85 points out of five, being in the negative.

The European Business Association has been conducting the 2008 Investment Attractiveness Index of Ukraine survey. Throughout the history of measurement, the Index has never reached a positive zone - above 4 points. Experts say now that 2019 has brought many challenges for business in Ukraine. Entrepreneurs complain about political and economic turbulence, being forced to work in the face of unpredictability. But it seems fair and positive that the European Business Association, analyzing the mood of the business regarding the investment climate, notes that having begun to measure the index "Barometer of happiness", which in 2019 was 2.61 on a five-point scale - that is only 0.14 points more than in 2018.

Effective restructuring in the field of entrepreneurship as a material basis of the economy, truly qualitative reform of national production in all branches of social life is impossible without strong investment in all forms and ways. The faster the investment process is, the more likely it is to become a competitive domestic enterprise (the economy as a whole).

At present, entrepreneurship (the economy as a whole, etc.) of our country needs different types of investments, for which Ukraine needs to constantly struggle with other countries, which are also trying to attract investments into their own economy for the development of entrepreneurship. Therefore, legislatures and public authorities to attract investors must create stable investment-friendly conditions. This is especially true of guarantees that would give investors real protection of their rights, freedoms and interests in entrepreneurial activity granted to them by domestic law.

Therefore, it should be emphasized that state regulation of entrepreneurship at different historical stages would be significantly more effective if it were based on the principles of economic feasibility and scientific justification. Therefore, it is advisable to propose functional and structural principles of economic activity and entrepreneurship, such as: the principle of economic feasibility and the principle of scientific validity.

Key words: state regulation; state assistance; sphere of economics; business sphere; fiscal policy.